

2. Общая теория права / Под. ред. А. С. Пиголкина. – М., 1995. – 340 с.
3. Сирых В. М. Логические основания общей теории права / В. Сирых. – Т. 1. Элементный состав. – М., 2000. – С. 43 – 97.
4. Шабалин В. А. Методологические вопросы правоведения / В. Шабалин. – Саратов: Весник, 1972. – С. 47.
5. Шапиро Е. А. Системный анализ методологических проблем теории государства и права как науки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Е. А. Шапиро. – Ставрополь, 2000. – 16 с.
6. Марченко Н. М. Проблемы теории государства и права / Учебник – 2-е изд., перераб. и доп. / Н. Марченко – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 656 с.

УДК 347.4(477)(043.2)

Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент,
Вишновецький А. В., студент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ В МІЖНАРОДНО–ПРАВОВОМУ АСПЕКТІ

Права і свободи людини протягом всього розвитку людства мали першочергову значимість серед інших культурно-правових цінностей суспільства. Сучасний державно-правовий розвиток України відбувається не лише як внутрішній процес змін на рівні її правової і політичної системи, а й як складова загальної еволюції держави і права на європейському континенті. Міжнародне співтовариство приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Ці процеси набули особливої інтенсивності після другої світової війни, тому насамперед сприяла загальна демократизація міжнародних відносин, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій [1, с. 13-15].

Демократизації процесу, пов'язаного з проголошенням та захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття ряду міжнародних документів щодо закріплення, правової регламентації та розробки механізму міжнародного захисту прав людини у державах, які підписали відповідні міжнародні документи.

Щоб мати уявлення про обсяги міжнародної діяльності, пов'язаної із захистом прав людини, достатньо зазначити, що на початку 90-х років у цій сфері діяли понад 60 різних міжнародних форумів, починаючи від Генеральної Асамблеї ООН і закінчуючи Засіданням експертів із прав людини та Робочою групою з примусових та недобровільних зникнень.

Водночас, говорячи про процес адаптації законодавства України до законодавства держав-членів ЄС, слід наголосити на тому, що цей процес має досить тривалу історію, в ході якої здійснено низку важливих кроків щодо забезпечення цього процесу. Україна як суб'єкт міжнародного права, одна із засновниць ООН, проводить активну роботу, спрямовану на використання не тільки національних, а й міжнародних інститутів захисту прав людини. Цьому сприяють положення Конституції України, згідно з якими «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» (ст. 9), а також визначення зовнішньої політичної діяльності України як такої, що «спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права» (ст. 18). На жаль на практиці в реальному житті не завжди ці конституційні положення діють.

З огляду на подальшу демократизацію в Україні процесу захисту прав і свобод людини, у ст. 55 Конституції записано, що кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасницею яких є Україна.

Кожна країна світу, яка взяла на себе зобов'язання виконувати міжнародні конвенції, в тому числі й з прав людини, повинна керуватися принципами і нормами цих угод у своєму внутрішньому законодавстві. Норми, що містяться в міжнародних документах, обов'язкові для законотворчості розвинутих держав, тобто є міжнародними стандартами. Як визнано у літературі, цим терміном охоплюються різноманітні норми, такі як правила міжнародних договорів, резолюції міжнародних організацій, політичні домовленості (наприклад, Гельсінський заключний акт, документи Віденської та Копенгагенської зустрічей, міжнародні звичаї). Можна вважати, що людство виробило «своєрідний кодекс прав людини в міжнародному праві» [2, с. 116].

Якщо говорити про міжнародні відносини, то на думку С. Черниченка, міжнародні стандарти в галузі прав людини — це міжнародно-правові, тобто такі, що впливають з норм міжнародного права, обов'язків держав. Тим часом Л. Шестаков висловлює заперечення, що права людини неможливо імпортувати, оскільки в кожному суспільстві вони мають специфіку. Міжнародні стандарти — тільки бездушні форми, а змісту й духовності вони набувають у державному відокремленому суспільстві.

Щодо процесу виникнення національних норм з прав людини, то це зауваження має історичні підстави. М. Орзіх вважає, що хоч основні права, свободи і обов'язки встановлюються найвищими органами державної влади у формі конституційного закону, вони не можуть бути вужчими за змістом від міжнародно-правових стандартів. Це – завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи.

Наведені твердження свідчать, що сутність поняття «міжнародні стандарти» не є ще усталеною, особливо в тій частині, яка стосується юридичної сили міжнародних актів для учасників цих угод та інших суб'єктів міжнародного права. Проте саме визнання існування названих стандартів закладає правову основу того, що з часом права людини і в країні, де вона живе, відповідатимуть зразкам світового рівня в цій галузі [3, с. 38].

Слід зазначити, що визначення «міжнародні стандарти» стосується сучасних міжнародних документів у галузі прав людини, які беруть свій початок з Хартії прав людини, коли міжнародним співтовариством було покладено початок нормотворчому процесу на світовому рівні. До цього часу норми з прав людини виникали в національних правничих системах і, одержавши визнання світової спільноти, поширювалися через взаємини між державами. Кожна історична система права включає певну юридичну концепцію людини як суб'єкта права, її права та обов'язки – від примітивних і нерозвинених до сучасних. І суть правничої системи залежить від того, які саме права вона визнає, в якому обсязі та якою мірою їх гарантує. Коли керуватися постулатом, що кожна система права настільки є правом, наскільки вона ґрунтується на повазі до людської особи у всіх її проявах, то слушно стверджувати, що вся історія панування права (розподіл влад, демократія тощо) – це поступове усвідомлення і зміцнення почуття власної гідності кожної людини.

Виходячи із вище наведеного, можна стверджувати, що права людини формують принципи та норми, які закріплюють основні і похідні права людини та тим самим визначають стандарти демократії в міжнародній та національній системах, а з іншого – демократію не можна повністю ототожнюватися правами людини.

Конституційний рівень забезпечення та охорони прав людини в кожній державі розкриває рівень самої демократії у суспільстві та функціонування правових принципів і норм у державі. А інститути демократичного суспільства, визначають положення особистості в суспільстві та державі, принципи їх взаємовідносин, тому якраз міжнародні стандарти в сфері прав людини є цінними і важливими.

Література

1. Гораджаєв О. Я. Конституційні права і свободи людини і громадянина в країнах Співдружності Незалежних Держав і міжнародно-правові стандарти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. Я. Гораджаєв. – Одеса, 1998. – 30 с.
2. Муса Аль-Сулайбі Юридична природа міжнародних стандартів права людини / Муса Аль-Сулайбі // Право України. – № 9. – 2000. – С. 116.
3. Фрицький О. Ф. Конституційне право України / О. Фрицький. – К: Юрінком Інтер, 2002. – 175 с.

УДК 347.7:336.5

Роговенко Д. А., науковий співробітник,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка, м. Київ, Україна

ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД АРМІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Останні роки відзначились економічною нестабільністю, яка призвела до скорочення бюджетних видатків на оборону США та її союзників. Разом з тим, США завжди приділяли підвищену увагу законодавчому регулюванню фінансування збройних сил. Видатки на американську армію не обмежувалися бюджетом, тому що армія для США була і є основним засобом захисту від військової агресії з боку іншої країни.

Після теракту 11 вересня 2001 року Конгрес США для підтримки обороноздатності країни на належному рівні збільшив видатки державного бюджету на «Будівництво військових об'єктів» та «Житлове забезпечення військовослужбовців», «Грошове утримання військовослужбовців та їх соціальний захист» та ін.

Уряд США, за часів економічної кризи не зменшив витрати на армію, а навпаки збільшив до 719,179 млн дол, що є показником важливості збройних сил у суспільстві [2].

До 2002 року військовослужбовцям американської армії надавалось житло та харчування на безоплатній основі, а з 1 січня 2002 року військові самостійно сплачують за продукти харчування, однак кошти, витрачені ними, відшкодовуються. Офіцери отримували у вигляді компенсації – 223,04 доларів (2010 рік), рядові - 323,87 доларів. Також науковець не залишає без уваги, такий вид пільг для військовослужбовців як звільнення від сплати податків на компенсацію за житло та харчування, а також на кошти отримання під час служби у зоні бойових дій [2].

До статей видатків слід віднести надання військовослужбовцям США різноманітних пільг. Військовий оглядач В. Чікалін зазначає, що американські військові отримують близько 140 видів пільг [3].